

Podstawowy akt prawny polskiego prawa wykroczeń, jakim jest Kodeks wykroczeń z 20 maja 1971 r., został uchwalony już ponad 45 lat temu, a więc w zupełnie innych niż obecne warunkach społecznych, gospodarczych i ustrojowych. Mimo licznych nowelizacji, w zdecydowanej większości dokonanych już w nowych warunkach ustrojowych po 1989 r., akt ten pozostaje archaicznym i nieprzystającym do współczesnych realiów społeczno-gospodarczych. To zaś przekłada się na poważną dysfunkcjonalność licznych instytucji prawa wykroczeń. Ponadto Kodeks wykroczeń jest w wielu miejscach niekompatybilny z innymi i nowszymi aktami prawnymi, a przez to narusza spójność polskiego systemu prawnego. Przy czym wskazana niespójność ma nie tylko charakter poziomy, dotyczący relacji Kodeksu wykroczeń z innymi ustawami (w tym z Kodeksem karnym z 1997 r.), ale również pionowy, co polega na sprzeczności tego aktu prawnego z Konstytucją RP i wiążącym Polskę prawem międzynarodowym. Wymaga jednocześnie odnotowania, że dalece niedoskonały Kodeks wykroczeń nie jest jedynym problemem współczesnego polskiego prawa wykroczeń. Wszak licznymi wadliwościami charakteryzuje się również tzw. pozakodeksowe prawo wykroczeń, gdzie zawarto znacznie większą liczbę typów wykroczeń niż w części szczególnej Kodeksu wykroczeń.

Powyższe nie pozostawia wątpliwości, że polskie prawo wykroczeń wymaga zmian. Konieczność tych zmian staje się jeszcze bardziej wyraźna, gdy zważy się, że prawo wykroczeń stanowi ważny element systemu prawa represyjnego i ma istotne znaczenie dla funkcjonowania społeczeństwa i poszczególnych jednostek. Z jednej strony ma ono wszak zapewniać ochronę przed drobniejszymi, aczkolwiek uciążliwymi i stosunkowo częstymi naruszeniami porządku prawnego, z drugiej zaś gwarantować poszanowanie praw człowieka. Stąd też jest społecznie pożądane zapewnienie odpowiedniego, wolnego od wad i dysfunkcjonalności, kształtu prawa wykroczeń.

Jednocześnie nie powinno ulegać wątpliwości, że zmiany w obszarze prawa wykroczeń, podobnie jak poważniejsze zmiany w każdym innym obszarze prawa, muszą być poprzedzone szeroką i przekrojową, opartą na wielu metodach badawczych, analizą naukową. Nie sposób bowiem mówić o należytej reformie prawa wykroczeń bez wyprzedzających ją badań naukowych, polegających na identyfikacji i opisie niedoskonałości tego prawa oraz sformułowaniu postulatów *de lege ferenda*. Tymczasem pojawiające się w ostatnich dekadach prace naukowe dotyczące prawa wykroczeń mają charakter niemal wyłącznie fragmentaryczny lub komentarzowy. Zresztą generalnie daje się zaobserwować małe i wciąż malejące zainteresowanie badaniami nad tą gałęzią prawa, co jest szczególnie widoczne, gdy zestawia się je z badaniami dotyczącymi prawa karnego *sensu stricto*. W konsekwencji brak jest szerokich i przekrojowych, opartych na wielu metodach badawczych, a jednocześnie aktualnych, prac szczegółowo analizujących polskie prawo wykroczeń, ujawniających jego niedoskonałości i wskazujących kierunki jego reformy. I właśnie wypełnieniu tej, nieuzasadnionej i uniemożliwiającej prawidłową reformę prawa wykroczeń, luki badawczej służyć ma prezentowany projekt naukowy.

Celem prezentowanego projektu naukowego będzie zatem identyfikacja i opis niedoskonałości polskiego prawa wykroczeń oraz sformułowanie propozycji jego reformy. W projekcie znajdą zastosowanie liczne metody badawcze, które z jednej strony mają służyć ustaleniu stanu *de lege lata*, z drugiej zaś sformułowaniu postulatów *de lege ferenda*. Punkt wyjścia będzie stanowiła metoda dogmatyczna, połączona ze stosowną analizą piśmiennictwa i orzecznictwa. Istotnym wsparciem dla metody dogmatycznej będą metoda historycznoprawna, mająca ukazać ewolucję polskiego prawa wykroczeń i jej uwarunkowania, a także konieczne wątki politycznokryminalne i kryminologiczne. Z tymi ostatnimi wiąże się planowane badania empiryczne w postaci analiz statystycznych i ankiety skierowanej do sędziów orzekających w sprawach o wykroczenia. Ankieta ta ma służyć identyfikacji potrzeb i postulatów zmian w prawie wykroczeń w perspektywie praktycznej. Znaczącą częścią projektu będą szerokie badania prawnoporównawcze, służące przede wszystkim poszukiwaniu jak najlepszych wzorców dla opracowania optymalnego modelu reakcji na drobniejsze czyny zabronione.